

"Öğretimiz Dogma Değil Eylem Klavuzudur"

Sosyalist Kitaphane > **EDEBİYAT** > Edebiyat - Türkiye > Roman > A-B-C-D-E-F
Aziz Nesin ve Halk Masalları

User Name User Name Remember Me?
Password Log in

"MARX - ENGELS"

Ara

Cevap Yaz

SHARE 0 LinkBack Thread Tools Display Modes

17-11-2010, 15:34 #1 (permalink)

Sosyalist
Administrator

Aziz Nesin ve Halk Masalları

AZİZ NESİN VE HALK MASALLARI

Ünlü yazar Aziz Nesin, bir süredir mizah hikayelerinde olduğu kadar oyunlarında da masal motiflerini, anlatım tekniğini kullanıyor. Çok yazmak zorunda oluşu, onu, sürekli olarak yeni temalara götürünce, elbette eski halk masallarının ve hikayelerinin gür kaynağını da yoklamadan edemeyecekti. Kendi mizah ölçüleri ile dil anlayışı kadar "toplumcu öğreti" amaçları da onu "masal ve halk hikayeleri"ndeki uygun anlatıma iteliyordu. Bundan dolayıdır ki, 1958 yılından sonra "büyükler için masallar" yolunu denedi. Halk masallarını henüz gerektiği ölçüde derlememiş, yeteri kadar araştırıp tanımlamasını yapmamış bir ülkede, onun, masalı yenileyerek, gittikçe daralan kendi hikayecilik yolunu açabilecek bir denemeye girişmesi, ilgi çeken bir yenilik olarak beliriyordu. Bizde masallar, bölgelerde aldıkları düzenle, motif sıraları, biçimleri iyice bozulmuş söyleyişler halinde not ediliyor, radyolarda ise eski profesyonel masalcılara has tekerlemelere boğularak karıştırılıyor, motif sıraları, temel biçimlerindeki yalın anlatım güzelliğinin farkına bile varılmadan, çocukları oyalayan bir gevezelik seviyesine indiriliyordu. Aynı şey çocuklar için çıkartılan dergi ve kitaplarda da yürüyüp gidiyordu. Varyantların karşılaştırılmasıyla, temel düzendeki "anlatım ve motif sırasının yeniden kurulmasına giden Grimm Kardeşler'in "Urform - Temel düzen" anlayışına gidilmiyor; Andersen'in ise masallarını çocuklar için yazdığı sanılıyor, çok zarif bir anlatımının altına sakladığı o belli belirsiz "ironi ve toplum eleştirisinin" farkına bile varılmıyordu. Aziz Nesin, geçim derdiyle çalakalem yazmak zorunda kaldığı mizah hikayeleri çıkmazından, bu sefer de ağzı kalabalık, çenesi düşük "masalcı baba" tekerlemelerinin çıkmazına düşebilirdi. Ama düşmedi. Halk masalları, fıkraları, meddah hikayelerinin temaları kadar, anlatım tekniklerini de, çözümleyici bir dikkatle yapılarından iyice ayırarak, kendi kurduğu bu yeni anlatım düzeninde kullanmaya yöneldi. Masalı şiirde kullanınca, ne motiflerinde, ne temalarında aslındaki masal şiirinden kopmak mümkün olamadığı halde, Aziz Nesin, bu masallarına aldığı unsurları asılları tanınmayacak ölçüde yeniden işleyerek kullanmış.

Aziz Nesin, 38 kitabına dağılmış olan mizah hikayeleri ve romanlarında, yer yer, "masal ve halk hikayeleri" temalan, motifleri, anlatım teknikleri, formüllü deyiş ve tekerlemeleri geniş ölçüde kullanmış, kendi hikaye anlatım dilinde, halk hikayeciliğinden geniş ölçüde yararlanmıştı. Bu konuşmada onun yalnız son iki kitabına derlediği masallar üzerinde durulacaktır. Memleketin Birinde (1958) adındaki ilk mizah masalları kitabında başlıca iki anlatım tekniği kullandı. Bunlardan ilki, kitabının büyük bir bölümünü kaplayan, masal düzeninde anlatılmış, hepsi de günümüzün toplum ve politika sorunlarına, yüze gelen kişilere değinen hikayelerinde görülür. Amaçları ve alegorileri iyice belirlenmiş olan bu hikayelerine, aslında masaldan çok "meddah anlatımı" demek gerekiyor. Üstelik yazarın hikayeciliğinde, oldum olası, sözlü halk hikayeciliğindeki anlatım şekillerinin büyük etkisi olduğundan, bu yeni hikayelerinde "meddah anlatımına" iyice kayması onu yadırgatmamış. Giriş, geçiş ve bitiriş formüllerinde, masaldan iyice uzaklaşan, üstü iyice açılmış ironili taşlamalarla sert bir toplumcu gerçekçiliğe bağlanan bu hikayelerinde, bizdeki eski meddahların, dinleyicilerine göre zaman zaman kullandıkları, o kesin, hızlı ve sert anlatımla vurucu bir etkilemeye ulaşmak istediği görülüyor. Aziz Nesin, "faydacı sezgisi"yle, masallardaki hayal unsurları ve motif sıralamaları, formüllü deyişlerin altında saklanmış kapalı düşüncelerin çıkmazına düşmemiş, halk hikayeciliğinin gerçekçiliğe en yakın bir koluna aşılanmaya çalışmış, yer yer kullandığı masal unsurlarının üstlerini, halkın anlaması için, iyice açarak belirlemiş "toplumcu öğreti" amacını daha etkili hale

getirmiş.

Bu kitabında denediği ikinci yol da eski hayvan hikayelerini (fable) yenileştirerek yazmasıdır. Yazar, bu hayvan hikayelerini yazarken, eski toplumlardaki kullanılış düzeninin de farkına varmış görünüyor. Bunlardaki "saldırı ve satır" gücünün yanında "politik öğreti" gücünün de, iç içe oluşunu iyi anlamış. Eski toplumlar, çeşitli kaynaklardan gelen karmaşık baskılar altında, halka ulaşan politika tartışmasının yoksunluğunu, bu soy hayvan hikayeleriyle kapatmak yolunu tutmuşlardı. Eski toplumlarda olduğu kadar, bugünkü köylüler arasında da, hayvan hikayeleri, toplum çatışmalarını ifade etmede kullanılıyor. Aziz Nesin, bu türün etkileyici gücünü henüz yeteri ölçüde hikayelerinde kullanmadığı halde, tek perdelik bir komedisinde başarıyla denedi: Bu yıl içinde Sermet Çağan'ın sahneye koyduğu Ah Biz Eşekler, Kastamonu'dan derlenmiş bir hayvan hikayesine dayanıyordu.

Bu kitabın ikinci bölümünde, ilk bölümde yaptığı gibi, çağımızın şartlarına uygun yeni meddah hikayeleri kurma yoluna girmiyor. Burada eski halk hikayelerini, gerçekçi özlerinden yararlanarak, yeniden işleme yoluna gidiyor. "Merhumun Vasiyeti", "Tamburanın Teli", "Pırtlı Masal" gibi örneklere bakılınca, bunların masallardan çok, eski halk hikayelerine bağlanabileceği görülüyor. Bütün bunlar, Aziz Nesin'in, kendi anlatım yoluna yatkın temleri araştırırken, rasgele bir beğeninin peşine takılmadığını göstermektedir.

Bu alanda ikinci kitabı Hoptirinam (1960) ile, masal anlatımı yoluna yerleşeceği, eski halk hikayeleri malzemesini keyfince kullanacağı artık iyice anlaşılmaktadır. Aziz Nesin, bu örneklerde, aslında "formüllü ve kalıplı" bir anlatım düzeni olan halk hikayeciliğinin yerleşmiş kural ve ölçülerini hayli aşıyor, masal ve halk hikayelerinden aktardığı unsurları kendi anlatımında baştanbaşa değiştirerek özgürce kullanıyor. Ünlü bir masal giriş formülünü şöyle değiştiriyor: "Bir varmış, iki yokmuş... Eski günlerde yeryüzünün bir ülkesinde hiçbişey yokmuş. Hiçbişeyi olmayan bu ülkenin bir padişahı varmış", "bir varmış, bir yokmuş... Kiminde az olan, kiminde çokmuş. Karnı tok olanın gözü aç, gözü aç olanın karnı tokmuş. Vur vuranın, kır kıranın, Ali kıran baş kesenin çok olduğu bir yerde, bir zamanda bir ülke varmış". Burada hem formül düzenini, hem de özü ve kullanış şeklini değiştiriyor. Masalın başında giriş olarak kullanılan bu çeşit formüller, dinleyiciyi hazırlar, gündelik ilgilerden uzaklaştırır, oyunlu bir başka dünyanın gerçekdışı havasına götürür, masalcının gerekli gördüğü "büyülenme"yi sağlardı. Burada ise, uzak bir teknik yansımayla, giriş formülü, uyancı, düşündürücü bir yönde kullanılıyor. Formülün masaldaki özünde, anlatılanın "yalan" olduğunu, "belli olmayan bir zamanda, bilinmeyen bir ülkede" geçtiğini anlatma, temel ilke olduğu halde, Aziz Nesin, bu işlerin çağımızda, hem de aramızda olup bittiğini daha işe girişirken haber veriyor. Masal anlatım tekniğinden aldığı bu unsuru kullanıştaki özgürlüğü, Aziz Nesin'in masallardan, öze, yapıya bağlı kalmadan, yalnız anlatım tekniklerindeki ve dillerindeki güçlü anlam zenginliklerinden yararlanmaktan ileri geçmek istemediğini gösteriyor. Bundan dolayıdır ki, onun masallarını, halk ve hayvan hikayelerini doğrudan doğruya belirli örneklere bağlamanın imkanı yoktur. Varsa da, bunların sayılan pek azdır. Bu yeni hikayelerinin bir iki yerine serpiştirilmiş bir iki motif, masallık deyimler, yeniden biçime sokulmuş tekerleme ve formülleri kullandıktan sonra, Aziz Nesin, alabildiğine hızlı tempolu bir anlatıma geçiyor, ama arada sırada da masal yazdığını ansıyor, meddahlığa girişiyor. Bu düzende, onun, kendi eski mizah hikayesiyle halk hikayesi anlatım düzenlerini karıştırarak aşılamaya, yeni bir bileşim yapmaya giriştiği görülmektedir.

Onun mizah hikayeciliği ile halka yönelişindeki amaçla, eski hikayecilerin hem teknikleri, hem de amaçlan bakımından uygunluk derecesine varan bir yakınlık bulunduğu anlaşılıyor. Eski hikayeciler de, tıpkı onun yaptığı gibi, fırsat buldukça halk karşısında, hem de uygun yerlerde, çağlarının yüze çıkan sorunlarını, göze batan kişilikleri, azgın tutkuları "lisan-ı münasiple" yerdikleri ve taşladıkları, becerebildikleri ve dinleyicilerinin anlayışlarının mümkün kıldığı ölçüde de, sert taşlamalardan toplum eleştirmelerine kadar uzandıkları oluyordu. Halk diline ve geniş okuyucu kitlelerine bağlanma zorunluluğu, Aziz Nesin'i, bu içe yarar ve etkili yolu bulmaya götürmüştür kanısındayım.

Yazımın bundan sonrası, Aziz Nesin'le, 13 Mart 1966 pazar günü yaptığım bir konuşmaya ayrılmıştır. Burada onunla, masalı nasıl, neden kullandığı üzerinde konuştuk. Bu konuşmaların yukarıdaki görüşleri desteklediği görülecektir.

T. ALANGU - Çocukluğunuzda çok masal dinlediniz miydi?

AZİZ NESİN - Bizim kuşaktan bir Türk yazan masal dinlememiş olsun?.. Bu mümkün müdür acaba? Ben "masal - edebiyat" ilişkileri üzerinde şöyle düşünüyorum: Masaldan esinlenerek masal yazılmalıdır. Benim için olumlu ve yararlı etki, masalın bir yazan, dolaylı yoldan etkilemesidir. Okuduğumuz yazarı, ya da masalı ele alarak yazarsak bu taklit olur. Bize batı etkisi hep bu taklit yolunda gelmiştir, hala da sürüp gidiyor. Biz batıda yaşadığımız için aslında taklit de mümkün değil. 0 zaman ezici ve kişiliği yitirici "baskı - etkilenme" altında kalıyoruz. Oysa biz hala dil ve hikaye anlayışımızla "masal ve meddah" geleneğinin sürekli "havası içinde" yaşıyoruz, bu ortamdan çıkmadık hala. Bir Türk yazarı masal dinlememiş ve okumamış da olsa, yine de bu ortamın dolaylı etkileri altında eserlerini meydana getirir. Oysa bir batı yazarından, ancak "taklit" yolu ile yararlanmak mümkündür. Onun ortamında değiliz ki, olumlu etkisi olsun. Etki aslında dolaylı yoldan olmalıdır. Bundan dolayıdır ki, bütün Türk yazarları, az veya çok, masalın etkisindedirler. Bizim bütün masallarımız birçok bakımlardan batıdakilerine benzemez. Bundan dolayı gerçeğe dayanır. Masal yaratan kafa gerçekleri gereksiniyorsa, fantazi yapamaz. Dışarıdan nakletse bile gerçeğe indirgemek zorundadır. Masal bu anlamda, bir fantazi olarak, ucu ekmeğe dayanan politika sorunları içinde çalkalanan, bunların baskısı altında bulunan insanlar için mümkün değildir. Halk başkaldırmıyorsa, hakkını gerektiği kadar arayamıyorsa, bu durumuna ancak bir edebi kılık veriyor. Bu anlamda, biz de masalı kullanırken gerçekçi kalıyoruz, bununla çağımızı anlatıyoruz.
(Burada açıkça, Aziz Nesin'in kendi masal anlayışını görüyoruz. Bu anlayış bütün masalları içine alan, türlerine göre belirlemelere yönelen, bilimsel bir anlayış değil elbette. Örneğin Türk masallarındaki fantezi unsurunu reddedişi yanlış bir belirleme. Ama onun masal anlayışını, kendi anlamında kullandığı masal unsurları açısından alırsak, söyledikleri ile yaptıkları arasında tam bir uygunluk olduğu görülüyor. O, masalı, kendi işine yarayan yanı ile alıyor, işe yarar oluşları bakımından değerlendiriyor.)

T. ALANGU - Mizah hikayelerinizin ve başka yapıtlarınızın hangilerinde masalın motif, tem ve unsurlarını kullandınız?

AZİZ NESİN - Özellikle iki kitabımda, biri Memleketin Birinde, öteki de Hoptirinam adındaki kitaplarımda kullandım. Öteki kitaplarımda ise dağınık olarak var. Bazısında masalı yalnız biçim olarak aldım. Bazılarında ise motif olarak aldım. Yeşil Renkli Namus Gazı'ndaki (1965) "Bizim Köyün Delileri Balladı" parçası, muhtelif masallardan derlenmiş motiflere dayanır. Memleketin Birinde kitabının sonunda motif olarak aldıklarımdan birkaç tane var. Biraz Gelir misiniz? (1958) adındaki oyunda "ölümsüzlük ülkelerine kaçma" motifini kullandım. Bunu nereden aldığımı bilmiyorum. Edebiyatımızda o kadar yaygın bir motif ki... Birkaç masalın bende kalmış tortusu olarak

kabul ediyorum. "Ölümsüz ülke"yi, insanoğlunun yaratıcılığında, işe koşulurken eline verilen zamanın sınırlı oluşu ile çatışmasını ifade etmede kullandım. Rus yazarlarından S. Sçedrin'in Bakanlık Klasikleri arasında çıkan modern masalları beni çok etkilemişti.

T. ALANGU - Çocukluğunuzda aile, ya da yakın çevrenizde masal anlatılır mıydı, bunlar sizin üzerinizde nasıl bir etki bıraktı?

AZİZ NESİN - Bunu ben kendi otobiyografyamda yazdımdı: Böyle Gelmiş Böyle Gitmez (1966). Aradan uzun yıllar geçtikten sonra, şimdi anlıyorum ki, on yaşına kadar dinlediğim masallar, bana "hayal etme" olanağını vermiş. Bunu ancak yeni yeni anlıyorum. Annemin anlattığı bir "Topal Leylek" masalı vardı, hala ansarım. Süleymaniye'de Şeyhülislamlığın arkasındaki dar sokakta otururduk. Mezarlığın bitişiğindeydi. Her odasında bir kiracı aile vardı. Büyük bir ahşap evdi. Karşı odada Şıracı Recep Ağa'nın kansı Emine Hanım vardı. O durmadan, fakirliğin artırdığı özlemli bir tutku içinde, hazineler, yarılan duvarlar, dökülen altınları anlatırdı. Evin altındaki boş odaların duvarlarından altınların dökülmesini beklerdim. Babam define peşinde sık sık ortalıktan kaybolur, giderdi. Yoksa, bu kadın bana, babamın işini mi dokunduruyordu dersin? Yahu, şimdi aklıma geldi, bu kadın definecinin oğluna, en uygun düşecek şey define masallarıdır diye mi bana bunları anlatmıştı!.. Ben de bunları, sonradan kendi çocuklarıma masallar uydururken anlattım, öyle ya, onlar da definecinin torunlarıydı. Bak sen hele, nereden nereye!.. On yaşından sonra masalla doğrudan doğruya karşılaşmadım. Okullarda da masal okumadım. Ama hapishanelerde, ayrı ayrı, parayla masal anlatanlara rastladım. Bunlar romanları bile masallaştırarak anlatırlardı.

T. ALANGU - Bir yazar olarak masallara yönelmenin gereğini neden duydunuz?

AZİZ NESİN - Ben halkı masallarında ve hikayelerinde, fıkralarında, "baskıya karşı direnme" eğilimi gördüm. Bu masal alışkanlığından yararlanarak kanunlu, yada kanunsuz baskıya karşı "bilinçli" olarak, o iki kitabımı yazdım. Onları o günlerde halkın bildiği masal biçiminde vermek gereğini duydum. Aslında onlar hikayeydi. Oysa masalda "öğretici bir yorumlama" var. Halk, masalı dinleyince, yada okuyunca, "lafı ne demeye getirmiş?" diye düşünüyor. Sözün açıkça, dobra dobra kullanılmadığını kendi alışkanlığından biliyor. Her yerde bu, "ne demeye getirmiş?" sorusunu sorma gereğini duyuyor. Bizde söz ve yazının doğrudan bişey demek için değil, erbabına malum olacak şekilde anlamın üstünü örtmekte kullanıldığını çok iyi biliyor halk. Ama hikayede böyle bir temsile gitme yoktur. "Kargaların Seçtiği Padişah" bir masal esinlemesidir, ama, benim söylemek istediğim başkadır. Masalın,mizah hikayelerinden daha çok düşündürdüğünü anladım. Ben, bir tarihlerde "Karagöz" dergisini çıkardım. Ramiz de resimlerini yapardı. Ben, o zaman bakkal dükkanı işletiyordum. Halk bunu okur, Ramiz'in resimlerini uzun uzadıya seyreder, ayrıntılarından yorum yoluyla anlamlar çıkarırdı. Masalda bir soyutlama hali var, anlam derinleşiyor, ama bu soyutlamada büyük gerçeklik var. O zaman, birçok şeyleri, halkı etkileyerek anlatma gücünü buluyoruz. Soyutlamada "absurde" olana karşıyım ben. Ama halk soyutlamayı ve "absurde"ü bir fantezi olarak değil gerçeklerin ve kendi direnmesinin etkili bir ifade aracı olarak kullanıyor. Halk oyunda, hikaye ve masalda soyutlamayı, belli koşullar altında, ya baskıdan kurtulmak, yada genellemeye yönelmek için yapıyor.

T. ALANGU - Sözünü ettiğiniz kitaplarınızda masal, meddah hikayesi, fıkraları birbirlerinden ayırarak mı kullanıyorsunuz?

AZİZ NESİN - Meddah hikayelerini ve anlatım şekillerini okurla birleştirmek için kullanıyorum. Bunların yalnız anlatımlarını aldım. Bunlar benim kolay anlaşılır hikayelerimdir. Meddahların tekniğini, "çok kolay ve soyutlama"nın gerektirdiği yerlerde aldım. Bu meddah hikayelerinde zihni çalışma yoktur, herşeyi sergiler. Masallarda ise soyutlama yolları açılıyor. Meddah hikayelerinde dinleyici ile profesyonel ilgi birleşmesi vardır. Masal böyle değildir. Bir meddah hikayelerinde dinleyici ile profesyonel ilgi birleşmesi vardır. Masal böyle değildir. Bir meddah hikayesini ancak bir iki kere dinlersin. Oysa masallarda, sürekli soyutlama, alegori ve semboller var. Bundan dolayıdır ki, masallardaki yenilik bitmez tükenmez. Her durumda yeniden bir başka açıdan alıp dinlemek mümkündür.

T. ALANGU - Edebiyatımızda masal ve halk hikayesi türlerini başarılı olarak kullanmış kimleri tanıyorsunuz?

AZİZ NESİN - Nazım Hikmet, Güngör Dilmen, Haldun Taner kullandılar. Herbiri halk hikayesi türlerinden birini kullandı. Güngör Dilmen, Midas'ın Kulakları'nda, bilinen eski bir efsaneyi, sonunda olumlu bir biçimde değiştirmiş, Nazım Hikmet ise Ferhad ile Şirin'de, bilinen türkülü halk hikayesini, toplumcu bir amaçla kullanmış. Haldun Taner ise, ünlü Abdere lejandını, pek değiştirmeden çağımıza uygulamış. Ben masaldan, bu anlamda yararlanmadım. Onları, yapısını bozmadan, doğrudan doğruya işlemedim. Ben ancak masaldan etkilendim.

T. ALANGU - Okuyucularınızdan hiç kimse, iki kitabınızdaki masalları beğendiğini size duyurdu mu, öteki kitaplarınızdan farklı olarak bunlar başarı sağladılar mı sizce?

AZİZ NESİN - "Masalda zihin çalıştırması var, okuru zorlama var," dedim. Bu yüzden bikaç defa okunabilir, yada dinlenebilir. îçindeki alegorileri gittikçe anlaşılmaya başlar. Bu yüzden bunlar, öteki hikayelerim kadar etki bırakmadı. Bu anlamdaki "modern masal" için okuyucuya bir hazırlık gerekirdi. Bu masallarda, hikayelerdeki kadar "direk ilişki" kurulamıyor. Ama bu masallar aydınlar arasında ilgi gördü, sevildi. Örneğin köylerde benim hikayelerimi anlıyorlardı, doğrudan doğruya bir ilişkisi oluyordu. Masalda bu olmadı, okurun zihnini zorlayan bir yan var.

T. ALANGU - O halde "halkçı ve toplumcu" bir yazar için masala yönelmek ve onu kullanmak, halka ulaşmada bir engel olmuyor mu? Bu yeni anlatım aracım kullanırken, daha vurucu, daha etkin bir biçim aranıyor. Halbuki alınan sonuç ters oluyor. Bu konuda neler düşünüyorsunuz? Bu işin sonunda "halk için yazmıyor" durumuna düşmüş olmuyor musunuz?

AZİZ NESİN - Burada halk kavramını iyice tanımlamadan hareket etmiş oluyoruz. Halk homogen bir bütün olsaydı, o zaman ondan dışa düşmüş olurdum. Oysa bence ortaokul bitirmişlerin, teknisyenlerin tümü halktır. İşte benim masallarım bunlara ulaşıyor. Ayrıca Türkiye'de "halk" çok karışık. Bölgeler, gelenek ve görenekler, iklimler, din ve mezhep, tarih birikimleri ile karışık. Hepsini bir yere koymak yanlış. Burada hangi halk, bunların hangi katı için yazıyorum sorunu ortaya çıkıyor.

T. ALANGU - O halde eski mizah hikayelerinizle kimlere, masallarınızla kimlere yöneliyorsunuz?

AZİZ NESİN - Bütün hikayelerimi aynı kategoriye sokmak doğru değil. Ama masallarımı belli bir kategori için yazıyorum. Hikayelerimin publikumu elbette daha geniş. Sonra halkın anlamadığı sanat eseri, hakim sınıfı

"tedirgin etmek, gıdıklamak" için yazılıyorsa ve bu işi de görüyorsa, dolaylı olarak halk için yazılmış demektir. Halkı bir bütün, somut bir bütün, somut bir kitle, hepsini aynı nitelikte saymıyorum. İstanbul'daki mahalle bekçisi, büyük bir fabrikadaki marangoz, güneydeki ırgat aynı şey değildir. Halkın tiyatroya gelemediği bir ülkede "halk için tiyatro" olmaz.

T. ALANGU - Masal kitaplarını okur musunuz?

AZİZ NESİN - Yanlış anlaşılmasın. Ben folklor dergilerini, masal kitaplarını, hele Pertev Naili'nin kitaplarını okurum. Dolaylı etkiyi anlatmak için yukarda öyle söyledim.

T. ALANGU - Bundan sonra yazacağınız eserlerde de, masalı, kendi açınız ve anlayışınızla kullanmayı düşünüyor musunuz? Bu konuda belli bir hazırlığınız var mı?

AZİZ NESİN - Benim bir masallar dosyam var. Onlar üzerinde çalışıyorum. Kendimce bir "modern masallar kitabı" tasarlıyorum. Halk, baskıya karşı başkaldırmadığı için, içini masal yolu ile boşaltmış, bence. Bir Doğu Anadolu masalı var. Kadının kocasını askere almışlar. Aç kalmış, birkaç çocuğu var. Mevsim kış, çaresiz kalınca, ağanın kapısına gidiyor. "Ne olur, bana, kocam gelesiye tahıl ver," diyor. Herif de, "Tarla yok, tokat yok. Ne ile denkleştirip vereceksiniz? Hele soyun, şu merdivenden çık. Sana üç ölçek buğday vereyim," diyor. Çocuklar aç, sızlanırlar. Kadın, çaresiz soyunup merdivenden çıkarken, herif aşağıdan ağzını şaplatarak seyredermiş. Kadın, "Dilerim Tanrıdan böyle kalasın," diyor. Herif de hemen oracıkta kaza dönüyor. Hayvan hikayelerinin ve halk fıkralarının, lejantlarının hepsinin böyle baskı altında kalmışlardan gelen bir kaynağı var. Ben yeni kitabımda bunları kullanacağım. Bu toplumdan gelen bir yaratma kaynağıdır. Bunları oluş ve çıkış yerlerini, zamanlarını bilsek, tarihi oluşum şartlarını ve iddialarımızı rahatça ortaya koyabilirdik. Bu soy yaratışlar, ahlakın iyice rezilleştiği, baskının alabildiğine arttığı ve yayıldığı yerlerde görülür, bence.

T. ALANGU - O halde sizin iki masal kitabınız da, buna benzer toplum şartlan altında yazılmış olmalıdır, değil mi?

AZİZ NESİN - Evet, tamamen böyledir. Yaşadığımız son dönemin en zorlu günlerinde yazılmıştı bunlar. Kitapların tarihlerinden önce yazılmıştı. 1958-1960 döneminde. Önce dergilerde çıkmıştı. Böylece köylü kendi direnmesini, hangi koşullar altında, nasıl anlatmışsa, ben de o günlerde aynı durumdaydım. Sabahattin Ali de Sırça Köşk'ündeki (1947) masalları böyle dar bir yerde yazmıştı. Böyle belirli şartların yazarları, belirli ifade şekillerine ve edebiyat türlerine zorladığını, istediğini anlatmak istiyorum. Türlerin çıkışını, gelişmelerini, evrimlerini, kullanılmalarını buna bağlayabiliriz. Sabahattin Ali de masallarını 1947'lerde yazmıştı. Biçimsel demokrasinin geldiği, tek parti idaresi alışkanlıklarının sürüp gittiği bir buhranlı devirdi.

T. ALANGU - Genç kuşak yazarlarının batıyı ve batı örneklerini tek ve yeterli kaynak olarak almalarına, bu konuşmalar açısından nasıl bir anlam veriyorsunuz?

AZİZ NESİN - Türkiye'de yetişmiş bir aydın, bir sanatçı, batıyı tek kaynak olarak alamaz. insan kendinden kurtulamaz. Batıyı tek kaynak olarak saymak ne mümkün, ne de yararlıdır. Ben şekil olarak halk kaynaklarına dönmeyi kabul etmiyorum. Aldığımız her konu, her etki, kendinden önceki zincirin halkalarını içinde taşıyordur. Bunda Türklerin de yerleri olmalıdır, eğer varsa. Ben, eski halkalara dönüp yeniden bağlanmayı düşünüyorum. Aslında yazarlar, yalnız kendi çağlarını, kendi yerlerini değil, binlerce yılı ve yeri yazıyorlar. Masallara ve halk kaynaklarına dönüşü bir geriye dönüş olarak almıyorum. Sosyalist eser yazayım diye sosyalist, gerçekçi eser yazayım diye gerçekçi eser yazılmış olmaz. Yazar eğer masal dünyasının içindeyse, ondan tüm kopmamışsa, çaresiz bu kaynaktan yararlanacaktır. Bilinçli, ya da bilinçsiz buna gidecektir. Bizim yazarımızın başka türlü edememesi gereklidir. Yazar gerçekçi olursa, içtihadı ne olursa olsun, karşı olduğu insanı bile gerçek boyutları ile anlatır. Masal için de durum böyledir. Kişiliğinizde, dünyanızda masal değerleri yoksa, kalıntılar, birikmeler, tortular, esinlemeler yoluyla rahatça kaleminize gelip oturmuyorsa, zorlamakla elde edilmez. Varsa bile yine zorlamayın, onlar size gelecek, kaleminize oturacaktır.

T. ALANGU - Yazı yoluna yeni girmiş, henüz kişiliğini bulamamış, arama ve deneme aşamasında olanlar için de ayrı sözleri söylemek mümkün mü? Önlerinde eleştiri, ya da örnekler yolundan bir rehberlik olsa, uyarma değeri taşımaz mı? Masal birikiminden yoksun bir insan - bugünün gençleri için bu mümkündür - masal dünyasına kitaplar yolu ile girerse, bir zorlama sayılabilir mi? Böyle bir yönelme yadırganacak ters bir iş midir?

AZİZ NESİN - İnsanoğlunun kulağı yalnız alabileceği sesleri alıyor. Yüz çeşit ses çıkıyor, bizim kulağımız bunların içinden üç tonu seçip alıyorsa, öbürlerine sağır kalıyoruz. Hepimiz öyleyiz. Ben geçen yıl Çiçu diye bir oyun yazdım. Yeni bir eser yazdım diye seviniyordum. Dosyalarımı karıştırırken dehşetli bişey oldu. 1948'de Çiçu'nun taslağını hapishanede yazmışım. Unutmuş kalmışım, ama bilinçaltında oturmuş. Demek ki bende sesi kalmış. Yeni yazdığım şeyleri, onbeş yıl önce yazdığımı, zaman zaman anlıyorum. Demek ki, biz belli sesler üzerinde çalışıyoruz, yalnız kulağımızın aldığı. Bir oyun, bir roman okurken, biz, ondan kendi seslerimizi alırız, öbürlerine sağırız. Genç sanatçının kulağı da kendi kişiliğinin elverdiği seslere açıktır. Eğer sağır değilse, etkilenecektir. Bu alanda yayınlar yapmak, özel sayılar hazırlamak, araştırmalara yönelmek elbette yararlıdır. Zira o sesleri alabilecek olanlara ulaşır, onları besler. Alabilecek olan insana malzeme verilmelidir.

TAHİR ALANGU Yeni Dergi,
"Masal Özel Sayısı",
Ağustos 1966, sayı 23

Alıntı

Cevap Yaz

Bookmarks

Facebook del.icio.us StumbleUpon Google

« Previous Thread | Next Thread »

Currently Active Users Viewing This Thread: 1 (0 members and 1 guests)

Posting Rules

You **may not** post new threads
You **may not** post replies
You **may not** post attachments
You **may not** edit your posts

BB code is **On**
Smilies are **On**
[IMG] code is **On**
HTML code is **Off**
Trackbacks are **On**
Pingbacks are **On**
Refbacks are **On**

Forum Rules

Similar Threads

Thread	Thread Starter	Forum	Replies	Last Post
Aziz Nesin - Bir Çin Hikayesi	Sosyalist	A-B-C-D-E-F	0	24-02-2011 19:44
Aziz Nesin - Namus Gazı	Sosyalist	A-B-C-D-E-F	0	14-02-2011 18:24
Aziz Nesin - Şiirler	Sosyalist2	Şiir-A-B-C-D-E-F	0	22-11-2010 14:58
Aziz Nesin Damda Deli Var	Sosyalist2	Türkiyede Mizah	0	04-11-2010 03:21
Aziz Nesin- Bay Düdük	Sosyalist	Türkiyede Mizah	0	18-10-2010 20:09

All times are GMT +3. The time now is 12:25.

-- English (US)

Powered by vBulletin® Version 3.8.7 Beta 1
Copyright ©2000 - 2012, vBulletin Solutions, Inc.
SOSYALİSTFORUM | Forumstar | SOSYALİST GAZETE | Tekojin | SOSYALİST LİSELİ